

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "P A S T O O R R O N S E"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

		p.
POLLET Jules	De kerk van Zedelgem ten tijde van Jacob Van Gerensdael (1647-1658)	83
POLLET Jules	Jacob van Gerensdael, pastoor van Zedelgem, deken van Torhout	91
ARNOU Patrick	Oude grafstenen in de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem	99
ARNOU Patrick	Oude grafkelder ontdekt te Zedelgem	108
POLLET Jules	De afzetting van veldwachter Joseph Vande Castele	110
NAERT Urbain	Een administratieve janboel.. Philomena of Melanie De Jonghe 104 jaar ?	114

1983 - 4DE JAARGANG NR 3

REDAKTIE EN BEHEER:

Willy Peirsegaele St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem
Géry Cappon Schattingbeekstraat 3 Zedelgem
Patrick Arnou B. J. Lievensstraat 2a Zedelgem
Victor Deceuninck Groenestraat 29 Zedelgem
Jules Pollet Sint-Elooistraat 16 Zedelgem
Leon Claeys Ruddervoordsestraat 40 Zedelgem
Jozef Vandenbroucke Kon. Albertstraat 2 Veldegem
Bertrand Denys Klaprozenlaan 13 Loppem

Lidmaatschap: 200 F
Rek. 001-0771018-41
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Studies verschijnen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijds-
chrift en de auteur.

Verantwoordelijke uitgever:
Willy Peirsegaele St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

DE KERK VAN ZEDELGEM TEN TIJDE VAN
JACOB VAN GERENSDAEL (1647 - 1658)

Jules POLLET

Aan de hand van kerk- en parochierekeningen en van het parochieregister willen we even nagaan wat er zoal verricht werd aan en in de kerk; wat pastoor van Gerensdael deed voor de eredienst van Sint-Laurentius en hoe het bisschoppelijk bezoek verliep ten jare 1652 (1).

WERKEN AAN DE KERK

De eerst bewaarde kerkrekening uit de tijd van pastoor van Gerensdael is die van 1648-'49. Ze werd gehoord en gesloten op 19 oktober 1650 door pastoor, tevens deken Jacob van Gerensdael. Dit in aanwezigheid van hoofdman Adriaan de Cnock, de kerkmeesters Laurens vande Kinderen en Niklaas Allaert, de dismeesters Lucas Maertens en Cornelis Logghe, de St.-Laurentiusmeester Niklaas Caroen en de O.-L.-Vrouwmeester Jan Spint junior. Ook andere parochianen waren aanwezig. Deze rekening werd voorgelegd door kosters Philips Haghebaert, ontvanger van kerk en dis. Ze werd "ghehoort, gheexamineert ende ghesloten binde kercke van Zedelghem inde sanctuarie (koor)".

Dat het aanhoren en sluiten van deze rekening in het koor van de kerk gebeurde, bood gelegenheid om van nabij te bekijken hoe het opschikwerk in het koor was uitgevallen. Door "glasmaecker" Pieter D'Hont waren

gemaakt en geleverd "drie glaseveijnsters inde sanctuarie". Ook "alle de glaseveijnsters vande kercke" had hij gerepareerd. Aan de ingang van het koor was in de boog "opde balcke inde nieuwe boghe vanden choir" een kruis met Christusbeeld aangebracht. Om dit beeld te vervaardigen had Jan Slembrouck een bul van de lindeboom, die onder de toren lag, naar Brugge gevoerd. Uit dit bul sneed de Brugse timmerman Pieter Hoornaert het Christusbeeld en kwam dit plaatsen in de boog door hem vernieuwd. Aan Pieter Hoornaert werd door de kerk 7 lb. 10 s.gr. betaald "over leveren ende maecken het nieu werck staende inde boghe vanden choir deser kercke, te weten al het houttewerck, t'snijden vanden Christus, schilderen, iserwerck ende anders daertoe dienende".

Wat ook dringend herstel behoefde was de toren. Het was allernodigst "te repareren de naelde vanden torre der selver kercke, welcke reparatie niet langher en conde uutghestelt worden, als wesende over nootsaeckelick, zoo de mannen hun dies verstaende van die stijle ... hebben verclaert ende ghetuijgenisse daervan gegeven". Maar hoe dringend het herstelwerk ook was, er moest geld voor gevonden worden. De kerkrekening van 1646-'47 op 1 juli 1649 gesloten, vertoonde een nadelig saldo van 143 lb. 18 s. 5 gr. Het herstellen van de toren kon alleen maar de reeds hoge schuldenlast van de kerk verzwaren. Toen besliste men prijzie te vragen voor het tweejarig hout dat waste op de kerkelanden. Dit bracht 16 lb. 10 s. gr. op en het herstelwerk werd aangevat. Timmerman Joos Tavernier (uit Aartrijke) en zijn zoon togen aan het werk voor het "versekeren van twee tafelmenten inde toren". Schaliedekker Toussain Nederham kreeg 5 lb.gr. "over neghen daghen ghevrocht t'hebben soo anden torre tot vastmaecken van twaelf nieuwe anckers als stoppen vanden selven torre mitsgaders het repareren van het schailledeck, leverijnghe van schailen, duisent stopnaghels ende stoploot".

Het ijzerwerk "tot maecken vande anckers veroorboort (gebruikt) inde naelde vanden torre deser kercke" werd door smid Jan Haghebaert voor 9 lb.gr. geleverd.

Zoals we het lezen in kerkrekening 1650-'51 werd ook aan het kerkgebouw gewerkt. Toussain Nederham herstelt het dak voor 6 lb. 8 s. 3 gr. Aan metser Joos Broket betaalde de kerk 20 lb.gr. "over geplaestert ende ghe-wit t'hebben dese kercke". De kalk hiervoor werd door Jan Bardoul geleverd voor 3 lb. 13 s. 9 gr. Nadat dit werk voltrokken was, werd in mei 1652 "het greijs ge-commen uut de kercke, als die gheplaestert ende gewit wiert" voor 3 s. 4 gr. (1 gulden) verkocht aan Cornelis Logghe.

Ook Carel van Brussel "bouckvercoopere tot Brugge" deed iets voor de kerk. Voor 3 lb. 11 s. 6 gr. leverde hij "eenen nieuwen vergulden missael". Wanneer op 16 oktober 1652 de kerkrekening van 1650-'51 werd gesloten bleef het deficit van de kerk voort 143 lb.gr. zoals het was op 1 juli 1649. Maar veel was er verbeterd "tot cieraet vande kercke".

SINT-LAURENTIUS

Vanaf zijn aankomst in Zedelgem ten jare 1647, ijverde Jacob van Gerensdael ervoor om de eredienst tot Sint-Laurentius uit alle macht te bevorderen. Hij stelde alles in het werk om op de dagen van Sint-Laurentius veel volk te krijgen. Op 24 juli 1647 verkreeg hij van de bisschop een aflaat van 40 dagen, die kon verdiend worden op de feestdag van Sint-Laurentius (10 augustus) of op de zondag erna. Allen die op die dagen "devotelijk sullen besoecken de parochiale kercke van Sillegem" konden die aflaat verdienen op voorwaarde dat zij "aldaer Godt almachtich bidden sullen, dat sijnen goddelicken wille sij, ons te verlossen vuijt dese ellen-

dighe oorloghe, mitsgaders oock ons te verleenen den lanck ghewenschten vrede..." Deze aflaat zou blijven tot wederroepen (2).

In zijn verslag over de toestand van de parochie in 1651 schreef pastoor van Gerensdael dat vanaf 1647 een grote volkstoeeloop ontstond om Sint-Laurentius te vereren. (ab anno 1647 inceptit magnus esse confluxus populi ad colendum S.Laurentium patronum Ecclesiae.)(3)

Om de toeloop van volk naar de kerk te vergemakkelijken werd op kosten van de parochie in de noordoosthoek van het kerkhof over de beek, die rondom het kerkhof lag, een brug gebouwd "de welcke noodich was tot passeren ende repasseren vanden insetenen ende passagiers". Om deze brug te kunnen bouwen hadden verschillende parochianen naar Sint-Andries gereden "omme steen, calck ende zandt" te halen "veroorboort tot maecken vande brugge inden noortoosthouck van het kerckhof".

In kerkrekening 1650-'51 lezen we dat Sint-Laurentiusmeester Niklaas Caroën bij drukker Willem de Neve 50 bedevaartvaantjes had gekocht voor 3 s. 4 gr. om die op de Sint-Laurentiusdagen van 1650 te verkopen aan de pelgrims. Voor de Sint-Laurensdag 1650 werd door de kapittelvicarissen een nieuwe aflaat van 40 dagen verleend. Voor de aflaatbulle betaalde de kerk 2 s. 4 gr. In de "Ste Laureijnschapelle (St.-Laurentiuskoor)" werden aan de muur bevestigd "reghels omme het was aen te hanghen". Als versiering van de kerk op die feestdag gebruikte men "meyen ende lis omme te stroijen ende pareren dese kercke op Ste Laureijnsdach". Ook zangers werden dan gevraagd "die den goddelicken dienst hebben helpen vereeren, soo inde messe, processie als inde vespers". Zo weten we dat naast de traditionele processies op H. Sacramentsdag (2de donderdag na Sink-

sen) en op de kermisdag (kerkwijdingsfeest op 2de zondag van september) ook op Sint-Laurentiusdag (10 augustus) een processie werd gehouden. Merk ook op dat Sint-Laurentiusdag een verplichte heiligdag was.

Ook in deze processie stapte de schuttersgilde op en werd na afloop ervan getrakteerd in een der dorpsherbergen. In 1650 bv. werden ze gelaafd bij herbergier Jan Spint junior; in parochierekening 1655 lezen we dat herbergier Jan de Kimpe 15 s.gr. ontving voor de teerkosten van de "schotters vereert hebbende op Ste Laureijnsdach de processie opden Xe ougst 1655".

In 1653 was er in de processie op 10 augustus een speciale attractie. Op last van hoofdman Cornelis Logghe werden op 10 augustus 1653 bij herbergier Jacques de Zoete getrakteerd "de zweertreijders... mitsgaders den feijfelaere".

Waar Jacob van Gerensdael zich ook voor inzette, was voor het oprichten van een mooi Sint-Laurentiusaltaar. Pieter Logghe junior had hiervoor op zich genomen jaarlijks 1 lb.gr. te betalen. Deze belofte werd bij wettelijke akte vastgelegd. De eerste maal werd deze pond groten betaald op Sint-Laurentiusdag 1650 "tot oprechten vanden autaeer inde selve capelle". Pieter Logghe stierf op 18 augustus 1660 en tot dat jaar werd dit 1 lb.gr. betaald. Het Sint-Laurentiusaltaar werd in 1651 opgetimmerd door de Brugse timmerman Pieter Hoornaert. Aan hem werd 28 lb.gr. betaald "over leveren ende maecken den aultaer van wagheschot van Ste Sebastiaenscapelle, t'rijzen vanden hooghenaultaer, onse Vrouwe ende den vermelden van Ste Sebastiaen, verstellen den communiebank ende anders". Zo was naast hoogaltaar en O.L.V.-altaar nog een derde altaar bijgekomen, dat zowel Sint-Laurensaltaar als St.-Sebastiaansaltaar werd genoemd. Na deze werken door Pieter

Hoornaert verricht, mocht Jacob van Gerensdael schrijven dat de drie altaren op de vereiste hoogte waren gebracht en dat hoogaltaar en Sint-Laurensaltaar geschikt waren gemaakt om gekonsakreerd te worden. Voor de verdere tooi van het Sint-Laurensaltaar voerde Jan Slembrouck nog eens "een bul vande linde hebbende gelegen onder den toren deser kercke" naar Brugge "omme daervan te snijden twee enghels ende die te stellen op Ste Sebastiaensaltaer". Bij Pieter Vinck "schilder staende op de pandt den XIIe Meije 1651" kocht pastoor van Gerensdael voor 2 s. 4 gr. "canones ende een crucefix voor de voorschreven capelle". Bij die gelegenheid kocht de pastoor ook op de Pand te Brugge "een misterieus beelt van Maria Magdalena staende boven den biechtstoel". Voor het St.-Laurensaltaar werd door Philips van Blootacker voor 1 lb. 8 s. gr. een "roodt altaerleedt (antependium)" gemaakt. Hiervoor maakte Pieter Hoornaert voor 5 s. gr. een "raem omme het voorschreven antependium". De Brugse schilder Sr. Jan Gilson kreeg 6 lb. 8 s. gr. "over leveren ende maecken van een nieuwe vaene op d'een zijde gheschildert Sinte Laureins met het wapen vande prochie ende d'ander zijde Sinte Sebastiaen met het wapen vande ghilde".

Op 7 augustus 1651 werden voor de Sint-Laurensdagen 100 bedevaartvaantjes gekocht voor 6 z. gr. en op 9 augustus 1652 voor 3 s. 4 gr. 50 vaantjes. Op die dag werden eveneens aangekocht "twee pont wit en gheluw was mitsgaders oock twee pont signij (medailles) omme die te vercoopen aende pilgrims ende gemeente (eigen parochianen)". Ook "acht dosijnen groot hostien" werden aangekocht "omme te hanghen aen de coorden ghespannen inde kercke op Ste Laureinsdach tot cieraet van dies". Zo weten we waarmee, naast meien en lis de kerk werd versierd op plechtige dagen. Ook schuwde men niet op St.-Laurensdag met andermans goed te pronken: zo werd voor het plechtig lof op St.-Laurensdag

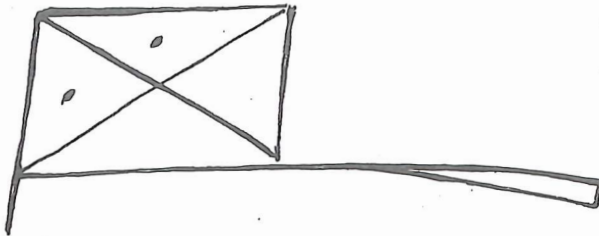
de monstrans van Loppem bijgehaald.

BISSCHOPPELIJK BEZOEK

Op vrijdag 16 april 1652 bezocht bisschop Karel vanden Bosch (1651-'60) de kerk van Zedelgem. Eerst konsakreerde hij het hoogaltaar ter ere van St.-Laurentius. Daarna celebreerde hij in hoogsteigen persoon op het pas gekonsakreerde altaar en deelde na deze mis de communie uit aan de gelovigen. Daarop werd pastoor van Gerensdael ervan verwittigd dat hij een sermoen moest houden. Hij besteeg de kansel en sprak zijn parochianen toe over het doel en de gevolgen van het bisschoppelijk bezoek. Na het sermoen gaf de pastoor een katechismusles aan de vormelingen. Aan hen die in de les het best hadden geantwoord, werden in opdracht van de bisschop prijzen uitgedeeld. Deze waren door de knecht van de bisschop meegebracht en bestonden uit liederteksten, die als thema hadden: de mens, de Drievuldigheid, de Heiland en andere godsdienstige onderwerpen. Door het verspreiden van zulke liederen werd een poging gedaan om de mensen te gewennen aan geestelijke liederen, waarin de geloofswaarheden werden verwoord. Zo probeerde men de gelovigen af te houden van wereldse liedjes. Dan eerst kwam het moment waarop de bisschop het vormsel toediende aan 142 personen, onder wie enkele gehuwden en ouderlingen. Al deze vormelingen werden opgesteld in twee rijen langs weerszijden van de middengang vanaf het altaar tot aan het portaal. Langs de zuidkant stonden de mannelijke vormelingen, langs de andere kant de vrouwelijke. Zo kon de bisschop, gaande van het altaar naar de uitgang van de kerk aan allen één na één het vormsel toedienen.

Bronnen:

- (1) Kerkrekeningen uit die tijd en parochierekeningen, bewaard in het Rijksarchief te Brugge, Vrije Registers nrs 6646 en 14173.
Kerkarchief Zedelgem nrs. 45-47.
Parochieregisters Zedelgem nr 1 f° 174.
- (2) Archief Bisdom Brugge, B. 23 f°92 ro èt vo.
- (3) Ibidem B. 241.

t marcq van Christoffel Seinaeve

Uit: Verpachtingsboek, 1698 - Aartrijke.

JACOB VAN GERENSDAEL

PASTOOR VAN ZEDELGEM (1647-1658)

DEKEN VAN TORHOUT (1649-1664)

Jules POLLET

Vanaf eind 1622 tot begin 1647 was Jacob van Gerensdael pastoor van Zerkegem en tevens, tot Pasen 1637, deservitor (dienstdoende pastoor) van Bekegem. Vanaf Pasen 1637 had Bekegem weer een eigen pastoor (1).

Toen hij 50 jaar oud was, werd Jacob van Gerensdael "via permutationis" (door te verwisselen) pastoor van Zedelgem en begon er op 18 maart 1647 als pastoor te resideren. In Zedelgem volgde hij Petrus van Isselsteyn op, die van 1638 tot 1647 pastoor van Zedelgem was (2).

Op 17 september 1649 werd Willem van Houcke, monnik der abdij van Zonnebeke, pastoor van Oostnieuwkerke en deken van Torhout, benoemd tot deken van Roeselare, in opvolging van Walter Smidts (+ 27 februari 1649). Dan moest er een nieuwe deken van Torhout benoemd worden. Op 16 oktober 1649 werd vanuit het bisdom aan Jacob van Gerensdael een brief gestuurd. Hierin werd hij verzocht op de volgende dinsdag voor de vicarissen van het bisdom te verschijnen. Deze zouden dan een

onderzoek instellen nopens zijn geschiktheid om het ambt van deken der kristenheid van Torhout te bedienen (3). Dit onderzoek viel positief uit en op 20 oktober 1649 werd Jacob van Gerensdael aangesteld tot deken der kristenheid in het distrikt Torhout (4).

Zoals dan gebruikelijk bleef hij tevens pastoor van Zedelgem. Zo kreeg hij, naast zijn pastoorschap op Zedelgem, ook nog de taak van deken van Torhout. In die tijd immers was het niet zoals nu, dat het steeds de pastoor was van dezelfde parochie die tevens ook deken is. Toen was het een der pastoors van het dekanaat, of ook wel een priester van buiten het dekanaat die als deken werd aangesteld.

Ter illustratie laten we nu de namen der dekens van Torhout volgen, die de voorgangers waren van Jacob van Gerensdael. Op 31 augustus 1574 werd het dekanaat Torhout opgericht en op 11 december 1574 werd als eerste deken benoemd

Joannes van Coolgien (1574--1588), proost van het Torhoutse St.-Pieterskapittel(5). Nadat hij in 1588 aan de pest was gestorven, schijnt geen deken van Torhout meer geweest te zijn totdat op 8 mei 1597 als deken van Torhout werd benoemd (6)

Roeland de Vroe (1597- +1606), sedert 1570 deservitor en vanaf 1572 pastoor van Wingene. Later wegens de priesterschaarste ook pastoor van Zvezele, Waardamme, Ruddervoorde, Lichtervelde en Koolskamp en in 1598 pastoor van Ardooie. Daarbij is hij in 1601 ook nog deken van Roeselare geworden.

Dionysius Christophori (1606 - 1607), kanunnik en scholasticus van het St.-Donaaskapittel te Brugge. Bisschop van Brugge (1623-'29).

Bernard van Thienen (1607 - +1620), pastoor van het Brugse Begijnhof.

Herman Bouchout (1620 - +1624), pastoor van St.-Michiels-Brugge en vanaf 1622 pastoor der St.-Donaaskatedraal te Brugge.

Christiaan vanden Berghe (1625 - 1630), kanunnik van het St.-Donaaskapittel, president van het seminarie en deken van Damme.

Karel Filips van Innis (1630 - +1637), pastoor van Ardooie en deken van Gistel. Hij wordt in 1635 ook nog deken van Roeselare, zodat hij van dan af drie dekenijen had te bedienen.

Walter Smidts (1637 - 1642), pastoor van Roeselare.

Willem van Houcke (1642 - 1649), pastoor van Oostnieuwkerke.

Als deken moest Jacob van Gerensdael ieder jaar alle parochies van zijn dekanaat - er waren er 16 - bezoeken om zo op de hoogte te zijn van de godsdienstige en zedelijke toestand in de parochies. Hij moest de materiële en financiële toestand van kerken en dissen in zijn distrikt in het oog houden en van zijn jaarlijkse bezoeken een verslag overmaken aan het bisdom. Alleen van zijn bezoeken in 1651 is - naar mijn weten - een verslag bewaard (7).

KERKELIJKE TOESTAND TE ZEDELGEM

In het verslag van 1651 vinden we een en ander over kerkelijke toestanden in Zedelgem. We laten deze gegevens hier volgen en voegen er nog enkele gegevens bij, gehaald uit de rekeningen van parochie en kerk (8).

In 1651 waren in Zedelgem 300 communicantes: mensen die tot de paasplicht waren gehouden. Dit laat een bevolking veronderstellen van zo'n 450 inwoners. Over zijn parochianen had de pastoor-deken geen opmerkingen, allen beantwoordden aan zijn wensen. Iedere zondag en op de hoogfeesten hield de pastoor een sermoen, dat hij op het einde kort samenvatte, om zo beter, op een katechetische wijze zijn parochianen te onderrichten. Na het sermoen werd Onze Vader, Wees Gegroet etc. gebeden. De katechismus, de lering voor de kinderen, werd iedere donderdag tijdens de wintermaanden gehouden.

Op Witte Donderdag werden "craeckelijnghen ende schotelkens" - een soort koeken - uitgedeeld aan hen die de dienst bijwoonden. Dan ook kreeg de kerk 'n grote beurt. Dit werd gedaan door de jongeren der parochie. Na gedane taak gingen ze dan samen met pastoor en kerkmeesters het stof doorspoelen in de nabijgelegen herberg. Zo lezen we bv. dat Adriaan de Cloet 21 s. gr. ontvangt van de kerk "over zeker teere gedaen t'zijn huijse bijden heer pastoor, kerckmeesters, mitsgaders bijde joncheijt deser prochie naer het scheuren vande kercke te Paesschen XVI^c vijftich" (Pasen 1650).

Op Pasen ook werd communiewijn voorzien, die te drinken werd gegeven aan hen die te communie gingen. Deze wijn werd o.a. in 1651 gekocht bij Jacques de Zoete, "tavernier woonende int huijs staende opden grondt competerende dese kercke".(9) Aan deze herbergier betaalde men 2 lb. 2 s. 6 gr. "over wijn t'zijn huijse gehaelt veroorboort (verbruikt) in dese kercke soo tot celebreren vanden goddelicken dienst als ter hoochtijden van Paesch en als op andere binnen den jaere".

De jaarlijkse processies gingen uit op H. Sakramentsdag (2de donderdag na Pinksteren), op de kerkwijdingsdag (kermis, 2de zondag van september) en sedert Jacob van

Gerensdael pastoor was, ook op St.-Laurensdag (10 aug.). In de processies stapte de schuttersgilde op en werd na afloop getrakteerd door de parochie in een der dorps-herbergen. Op de kermisdag werden ook de berijder en zijn officieren op parochiekosten getrakteerd, omdat zij instonden voor de orde op die dag. Zo lezen we bv. in parochierekening 1653 dat aan Jan de Kimpe 20 s.gr. wordt betaald voor teerkosten "bijde officieren vanden berijder over hunnen toezicht te kermesse 1653".

Op Allerzielen werd de klok geluid over alle gelovige zielen. Daarvoor werd de kloklouder door de parochie vergoed. Volgens parochierekening 1650 werd 6 s. 8 gr. betaald aan "Jesper Aubordain over gheluit t'hebben eene heure Alderheijlighen avont ende Alder Zielendach s'merghens ten jaere 1649 en 1650 tot 1 s. 8 gr. d'heure over alle geloovighe zielen". In de parochierekening 1657 lezen we dat Passchier le STage ende sijnen compagnon" vanwege de parochie 3 s. 8 gr. krijgen "over geluijt t'hebben Alder heijlighen avont ende Alder zielendach s'mergens".

Als competentie (jaarwedde) had de pastoor de opbrengst van zijn tienden. Verder kreeg hij vanwege de parochie 4 lb.gr. "in redemptie vande vlastiende, mitsgaders tractement vande arme heeren geestelick passerende ende repasserende". Hierover maakten de auditeurs opmerkingen in 1656 en van dan af werd de pastoor alleen nog 1 lb. gr. betaald als vergoeding voor de vlastiende, die de parochianen niet moesten betalen.

Vanwege de kerk ontving de pastoor:

- 10 s.gr. voor het halen van de H. Oliën
- 1 lb. gr. voor het prediken van Passie en Verrijzenis
- 5 s.gr. voor de "cleene obijten"
- 7 lb. 6 s.gr. voor de gefundeerde jaargetijden

1 lb.gr. voor het trakteren der geestelijken "de welke hebben vereert den goddelicken dienst te kermesse".
5 lb. 4 s.gr. voor de H. Sakramentsmis om de veertien dagen.

Sedert 1634 was Philips Haghebaert koster. Hij hield ook school; was gehuwd; had wijsbegeerte en godgeleerdheid gestudeerd; was geliefd bij de bevolking en was ontvanger van kerk en dis. Voor zijn dienst ontving hij jaarlijks vawege de parochie:

8 lb.gr. als "scholaster over zijn jaerelicx pensioen"
1 lb. 13 s. 14 gr. om het schrijfwerk te doen voor de parochie.
1 lb. 10 s.gr. voor het "stellen vande horologie":
het bezorgen en opwinden van het torenuurwerk.

Vanwege de kerk ontving hij jaarlijks:

1 lb. 10 s.gr. voor het onderhoud van het uurwerk;
evenveel dus als hij kreeg vanwege de parochie.
1 lb. 10 s.gr. voor het wassen van het kerklinnen en
voor het "scheuren van het metael".
9 lb.gr. voor zijn wedde als koster.
2 lb. 8 s. 8 gr. voor de gefundeerde jaargetijden.
10 s. 6 gr. voor de H. Sakramentsmissen.

In 1656 maakten de auditeurs opmerkingen over de kosterwedde: de 8 lb.gr. die hij kreeg van de parochie en de 9 lb.gr. van de kerk. Zij wilden dat deze wedde betaald werd door de tiendeheffers: het kapittel van St.-Baafs te Gent en de prelaat der St.-Andriesabdij bij Brugge. Door de parochie werd tegen deze tiendeheffers een proces ingespannen voor de Raad van Vlaanderen. In 1657 trekt hoofdman Lucas Maertens naar Gent voor drie dagen "ter cause vande competentie (wedde) vande coster". Dit

proces bleef aanslepen tot 1692. Volgens rapport van de Raad van Vlaanderen van 21 november 1692 werd aan de parochie Zedelgem meegedeeld dat zij het proces "contra proost, deken ende capitel van Sincte Baefs ende den prelaet van St Andries" verloren hadden. Zedelgem mocht de kosten van het proces betalen en verder ook de wedde van de koster. Tijdens dit lang aanslepend proces bleef de koster niet zonder wedde. Deze werd zowel door de parochie als door de kerk doorbetaald "bij vorme van leenijnghe ende totte decisie van t'proces".

Verder schrijft Jacob van Gerensdael in zijn verslag dat er in de kerk drie altaren zijn: hoogaltaar, O.-L.-Vrouwaltaar en St.-Laurentiusaltaar. Als relieken bezat de kerk enkel die van Ste.-Julia(na) welke Jacob van Gerensdael van de bisschop had gekregen op 24 juli 1647 (10). De banken van kerk- en dismeesters waren op een meer geschikte plaats gebracht en in het koor waren allerhande opschikwerken verricht. In 1656 werd aan de Brugse zilversmid Christoffel van Nieukercke 4 lb.gr. betaald "over een nieuwe cuupe geleverd t'hebben opden ouden kilck".

Het dak der pastorij werd in 1651 hersteld op kosten van de kerk. Aan Jan Spint, junior, werd 2 lb. 13 s. 4 gr. betaald voor het leveren van 400 "terw-gleij veroorboort aen het huijs vande pastorie". Ook zorgde de pastoor ervoor om langs een kortere weg de kerk te kunnen bereiken. Met instemming van de buren, mocht hij over hun erven een wegel aanleggen, die recht van de pastorie naar de kerk liep.

HEENGAAN VAN ZEDELGEM

Tijdens de laatste maanden van zijn verblijf op Zedelgem liet Jacob van Gerensdael na de akten te schrijven in het parochieregister. De laatste doopakte door hem ingeschreven is van 17 december 1657; de laatste huwelijksakte van 1 december 1657 en de laatste overlijdensakte van 20 december 1657.

Op 17 september 1658 verwisselde hij met de Kortrijkzaan Oliverius Tratsaert, die zo pastoor werd te Zedelgem. Zelf werd hij pastoor der loden portie van St.-Salvators Brugge en 1660 pastoor van het Brugse Begijnhof. Hij stierf op 1 april 1677 als "pastor Baginasii Brugis". In de parochiekerk van Zedelgem stichtte hij een jaargetijde, dat ieder jaar op St.-Annadag werd gedaan.

Na zijn heengaan van Zedelgem bleef hij deken der kristenheid in het distrikt Torhout tot 1664. Dan werd hij als deken opgevolgd door Frans Boulart, pastoor van Torhout: de eerste maal dat een pastoor van Torhout ook deken was van Torhout.

Bronnen:

- (1) Parochieregister Zerkegem nr. 1
- (2) Parochieregister Zedelgem nr. 1
- (3) Archief Bisdom Brugge (A.B.B.) reeks B nr 25 f° 6 vo.
- (4) A.B.B. 1.c. f° 8 ro.
- (5) A.B.B. reeks B nr 3 ter f° 18 ro.
- (6) A.B.B. reeks B nr 5 f° 14 ro.
- (7) A.B.B. reeks B nr 241
- (8) Kerkrekeningen van die tijd in Rijksarchief Brugge, Vrije, Registers nr 14173 en in Kerkarchief Zedelgem nrs 45 en 46. Parochierekeningen in R.A.B., Vrije Registers nr 6646.
- (9) G. CAPPON, De herberg St.-Hubrecht te Zedelgem in Zilleghem, 1980, p. 19-25.
- (10) A.B.B. reeks B. nr. 23 f° 92 ro.

OUDE GRAFSTENEN
IN DE SINT-LAURENTIUSKERK
TE ZEDELGEM

Patrick Arnou

DEEL 3

B. DE GRAFPLAAT VAN E.H. LUDOVICUS HUBERTUS DEVOS.

1. Overleden personen.

E.H. Ludovicus Hubertus Devos, pastoor te Zedelgem en er overleden op 14 december 1774.

2. Tekst.

Sepulture
van den seer Eerw. Heer
Ludovicus Hubert
DeVos
Fs Frañs en Mary Vandenbroucke
Gebortigh van Hardoye, den
welcken vyf Jaer, met alle
Jver den Herderlycke last
Gedraegen T'Hebb tot Capryck
en aght Jaeren en Alf alhier
tot Zedelgem, hebbend in
dese Kercke Gefondeert
een Eeuwigh Jaergetyde

met dry Lessen Laudē en
Solemnele Misse Beset
op de erve daer het Huys
onderpastoreel op staet
Alles Breeder vermelt in
d'Origenele Brieven v/ Fondatie
Alhier berusteng, is overl
den 14 Xbre 1774 in den
Oud van 48 Jaer.

3. Technische gegevens.

- a) vorm:
 - rechthoekige plaat
- b) afmetingen:
 - 93 cm hoog x 55 cm breed x 1,5 cm dik.
- c) materiaal:
 - witsteen
- d) Wand- of vloerplaat. Niet met zekerheid vast te stellen.

4. Versieringen.

Sobere steen zonder speciale versieringen.

5. Oorspronkelijke plaats.

Kon niet teruggevonden worden.

6. Toestand van bewaring.

De steen was tot vóór de huidige werken redelijk

goed bewaard, maar werd thans bij het wegnemen uit zijn nis, gebroken.

7. Opmerkingen.

Ludovicus Hubertus Devos kwam in 1766 als pastoor naar Zedelgem, na vijf jaar zielzorg te Kaprijke. Hij volgde hier E. H. Ketels op, die zich op 76-jarige leeftijd wegens ziekte teruggetrokken had, maar zijn opvolger nog zou overleven.

Pastoor Devos stierf immers reeds op 14 december 1774, nauwelijks 48 jaar oud. Hij werd twee dagen later begraven. De parochieregisters vermelden: "hujus parochiae per 8 cum annos pastor dignissimus" (allerwaardigste herder van deze parochie gedurende acht jaar).

In 1771 had E. H. Devos een woning met erf en tuin, dicht bij de kerk gelegen, in erfpacht gegeven voor 99 jaar aan de opeenvolgende onderpastoors van Zedelgem.

In ruil hiervoor diende de onderpastoor jaarlijks één pond en elf schellingen groot te betalen aan het kerkbestuur, dat hiermee een eeuwigdurende jaargetijde voor pastoor Devos moest bekostigen, bestaande uit nocturne, lauden, mis met assistentie en orgelspel, gevolgd door het lezen van Misere en de Profundis aan het graf. Na deze dienst dienden daarenboven tien schellingen tarwe brood aan de arme parochianen te worden uitgedeeld.

De erfgenamen van pastoor Devos werden wettelijk wel eigenaars van de in erfpacht gegeven goederen, maar zij waren er in feite niets mee: de onderpastoor had er het genot van en de pacht ervoor ging

niet naar hen, maar naar het kerkbestuur.

Wilden ze na de periode van 99 jaar de goederen weer overnemen, dan moesten ze alle gebouwen die erop stonden in volle waarde aan de kerk terug betalen. In feite diende ze dus hun eigen eigendom te kopen, wilden ze er ooit bezit van nemen.

Gebeurde dit niet, dan bleef de onderpastoor erfpachter aan de vroegere voorwaarden.

Nu woonde de onderpastoor in 1771 in een woning, gebouwd door zijn voorganger E.H. Nicolaas Roberse, op grond in 1735 geschonken door Jan Van Maele. In ruil hiervoor diende de onderpastoor jaarlijks twee missen te doen opdragen, één voor Jan Van Maele en de andere voor E.H. Roberse.

Onderpastoor De Laeter verkocht in 1774 deze onderpastorie voor 72 pond groot. Hij leende hierbij nog eens 100 pond groot aan E. H. Peemans uit Brugge en met deze twee sommen bouwde hij een nieuwe onderpastorie op het perceel in erfpacht gekregen van pastoor Devos.

De achtereenvolgende onderpastoors bleven dit gebouw bewonen tot in 1905. Toen werd door E. H. Juwyns op dezelfde plaats een nieuwe onderpastorie gebouwd.

In 1858 vinden we de jaargetijde voor pastoor Devos terug. Zij is dan samengevoegd met de drie missen voor Jan Van Maele (gift grond oude onderpastorie), E.H. Roberse (gift gebouw oude onderpastorie) en E.H. Peemans (renteloze lening voor bouw nieuwe onderpastorie).

Voor dit alles dient de onderpastoor aan het kerkbestuur jaarlijks 3,63 fr te betalen.

Voor de broden vroeg de dis (het armenbestuur) hem 5,45 fr en later diende hij nog eens 21,76 fr per jaar te betalen voor het onderhoud van zijn woning door de kerkfabriek.

Ook nu nog woont de onderpastoor op de grond in erfpacht gekregen van pastoor Devos in 1771. Nochtans krijgt pastoor Devos zijn jaargetijde niet meer en nog minder worden er op kosten van de onderpastoor broden uitgedeeld. Jammer !...

Bronnen en literatuur:

- a) R.A.B., Parochieregisters Zedelgem.
- b) R.A.B., Kerkarchief Zedelgem.
- c) Archief Kerkfabriek Sint-Laurentius Zedelgem, geschreven legger van de goederen van de kerkfabriek (1857-1891), p. 19 en 23.
- d) RONSE, F., Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, Torhout, 1934 of Handzame, 1979, p. 107-109 en 121.
- e) CAPPON, G., De onderpastorij van Zedelgem in de periode 1735-1775, in Zilleghem, 3e Jg., 1982, p. 161-164.

C. DE GRAFPLAAT VAN E. H. JOANNES KETELS

1. Overleden personen.

E. H. Joannes Ketels, pastoor te Zedelgem gedurende 42 jaar (1724 - 1766), overleden te Brugge op 24 mei 1780, maar te Zedelgem begraven.

2. Tekst.

D.O.M.

Hier vooren light Begraven
den Eerw. Heer
Joannes Ketels

Protō. Apōst. Honoris Geboortig van
Lichtervelde, den Gonnen alhier heeft
Pastor geweest den tyd van 41 jaeren en
6 maenden, den welck boven verscheyde
giften ende Weldaeden in deze kerke
oock gefondeert heeft een eeuwich
Jaergetyde bestaende in eene solemneele
Misse van Requiem, naer de welcke sal
moeten gesongen worden den Psm. Miserere^{re},
en naer de Misse den Psm. de Profundis
met de absolutie en het uytdeelen
aenden Aermen van deselve Parochie,
20 terwe Brooden van 4 stuyvers ider,
soo als de selve Gedeurende het Leven
van den Fondateur Gedistribueert wierd
op den Feestdagh van St Jan Evangelist,
dit alles ten Laste van den Disch van
dese Kerke volgens de Brieven dan of
synde, ende voorts nogh gefondeert
Twee eeuwighe solemneele missen
ende Loven, d'Eerste op den Lasten
dagh van de Octave van het H. Sacrament
des Autaers en het Lof ten selven Dage
naer Sonnen Onderganck, de Tweede Misse
op den Lasten Dagh van de novene
van de H. Laurentius ende het Lof als
vooren, sprekende dese Fondatie ten
Laste van de voorseyde kerke van
Zedelghem, Overlĳ den 24 Meye 1780
in den ouderdom van 90 Jaeren.

Bidt voor de Ziele.

3. Technische gegevens.

- a) vorm:
 - rechthoekige plaat
- b) afmetingen:
 - 149 cm hoog x 83 cm breed x 1,8 cm dik.
- c) materiaal:
 - witsteen
- d) wandplaat (blijkt uit de parochieregisters).

4. Versieringen.

Sobere steen zonder speciale versiering.

5. Oorspronkelijke plaats.

Deze grafplaat bevond zich oorspronkelijk binnen in de kerk, ongeveer in het midden, zoals blijkt uit de parochieregisters: "in medio ecclesia, ante suum epitaphium".

6. Toestand van bewaring.

Deze steen verkeerde reeds langer in slechte toestand, maar werd thans volledig gebroken in ongelijkmatige stukken bij het wegnemen uit de kerkmuur.

7. Opmerkingen.

Joannes Ketels was gedurende 42 jaar pastoor te Zedelgem (1724 - 1766). Van alle gekende parochieherders is hij het langst op deze parochie gebleven.

Tijdens zijn langdurig verblijf alhier bracht hij

talrijke verfraaiingen aan in de kerk, die hij in barokstijl aanpaste. Veel valt hiervan niet meer te zien, daar het oude schip van de kerk in 1845 werd gesloopt om plaats te maken voor de huidige kerk.

Wel kunnen we nog steeds de preekstoel en het orgel bewonderen, die door zijn toedoen in onze kerk werden geplaatst.

Zoals we uit de grafsteen kunnen opmaken, was hij reeds tijdens zijn leven bekend voor zijn milde liefdadigheid en liet hij o.a. op zijn naamdag 20 tarwebroden uitdelen aan de arme parochianen.

Ten einde dit gebruik ook na zijn dood te laten verdergaan, schonk hij op 22 juli 1759 aan het kerkbestuur een rente, waarvoor deze ten eeuwigden dage een jaargetijde voor zijn zielerust diende te bekostigen, gevolgd door brooddeel voor de armen.

Vijf jaar later stichtte hij een tweede fondatie, bestaande uit twee jaarlijkse missen, telkens gevolgd door lof, éénmaal op de oktaafdag van het Heilig Sacrament en éénmaal op 18 augustus, laatste dag van de noveen van de H. Laurentius.

Deze fondatie werd door de bisschop van Brugge aanvaard op 25 april 1767.

Pastoor Ketels was ook een groot muziekliefhebber. Het was dan ook hij die in 1732 een eerste orgeltje in de kerk liet plaatsen, dat hij zelf in 1743 liet vervangen door het huidig orgel.

Bovendien wilde hij dat de parochiekerk steeds kon beschikken over een orgelspeler. Daarom gaf hij op

12 september 1759 een serieuze som geld aan het parochiebestuur. In ruil hiervoor diende de parochie ten eeuwigen dage een toelage te betalen aan de orgelist.

Met de Franse Revolutie werden de parochiebesturen vervangen door het nieuwe gemeentebestuur. De gemeente Zedelgem bleef echter de rente betalen tot in 1880. Toen weigerde het liberale gemeentebestuur in volle schoolstrijd nog langer de rente aan de orgelist te betalen.

De kerkfabriek protesteerde hiertegen herhaaldelijk met klem, doch diende zich na enkele jaren noodgedwongen bij de feiten neer te leggen.

Pastoor Ketels diende Zedelgem in 1766 wegens ziekte en ouderdom te verlaten. Hij werd aangesteld te Brugge, waar hij de Sint-Baseliuskapel bediende.

Op 90-jarige leeftijd overleed hij er op 24 mei 1780 om 22 uur. Overeenkomstig zijn laatste wil werd hij te Zedelgem begraven op 28 mei 1780 in het midden van de kerk, vóór zijn grafplaat.

Bronnen en literatuur:

- a) R.A.B., Parochieregisters Zedelgem.
- b) R.A.B., Kerkarchief Zedelgem.
- c) RONSE, F., Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, Torhout, 1934, of Handzame, 1979, p. 84-85, 118-121 en 140-141.

OUDE GRAFKELDER ONTDEKT TE ZEDELGEM

PATRICK ARNOU

Tijdens de werkzaamheden voor het aanleggen van nieuwe toegangstrappen tot de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem werd bij toeval een grafkelder ontdekt.

Bij het uitbreken van de oude stenen trappen schoot men immers per ongeluk door een stenen gewelf dat slechts een tiental centimeter onder de weggebroken trap lag.

Door het ontstane gat (+ 15 à 20 cm diameter) kon men een kleine gemetselde kelder zien, waarin op de bodem delen van een redelijk goed bewaard geraamte zichtbaar waren.

E.H. Peirsegaele werd verwittigd en ter plaatse kwamen we tot de volgende bevindingen.

Het gaat om een rechthoekige grafkelder in donkerrode baksteen gemetseld. De lengte van de kelder kon wegens de kleine diameter van de opening niet gemeten worden. De breedte is ongeveer 60 cm. De hoogte bedraagt 90 cm. Vanaf 60 cm boven de bodem is het gewelf tonvormig uitgewerkt.

Het geraamte was relatief gaaf gebleven, maar de been-

deren toonden een donkerroodachtige kleur, gelijkend op deze van de bakstenen waaruit de kelder bestaat.

Juist boven de ontdekte grafkelder vindt men in de muur van de kerktoren, naast de ingang deur, de grafplaat van jonkheer Laurent-Carolus Van Ockerhout, overleden te Zedelgem op 16 september 1815 om 9 u 's morgens.

Er mag dan ook met zekerheid worden aangenomen dat de gevonden kelder zijn stoffelijke resten bevat.

Laurent-Carolus Van Ockerhout was de ongehuwde zoon van Jacques-Bernard, Heer van Ter Zaele, en van Marie-Anne Van Den Bogaerde. Hij werd geboren te Brugge en was er ook woonachtig. Hij overleed echter op zijn buitengoed te Zedelgem ("à sa maison de plaisance" zegt de burgemeester Demeulenaere in de overlijdensakte), thans gelegen langs de Diksmuidse Heirweg nr 119 en beschreven door F. RONSE in zijn Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, p. 22.

Er resten nog diverse andere oude grafplaten te Zedelgem, maar geen enkele andere bevindt zich nog op de originele plaats bij de grafkelder.

Het ontstane gat werd met zorg terug toegedekt en een van de hierop volgende dagen werd erboven de betonlaag voor de nieuwe toegangstrappen aangebracht.

Aldus werd de rust van jonkheer Van Ockerhout, die na 168 jaar per ongeluk werd verstoord, voor verschillende eeuwen opnieuw verzekerd.

Requiescat in pace.

DE AFZETTING VAN VELDWACHTER

JOSEPH VANDE CASTEELE

Jules POLLET

Op zondag 2 vendemiaire XII (25 september 1803) werd na de hoogmis vanaf de kerktichel van Zedelgem afgeroepen "dat den prefect van dit departement bij brieven van den 4en complementairen dag lest (21 september 1803) Joseph vande Castele heeft afgesteld als veldwachter en hem heeft vervangen door Jacques Mouton.

Toen Joseph vande Castele dit bericht hoorde afroepen, kon hij zijn oren niet geloven. Maar toch was het waar: "de functie van garde champêtre was hem ontnomen en een andere was in zijn plaats aangesteld. Dit vond hij een snode en onrechtvaardige daad, een smaad op zijn naam en zijn eer. Hij zou het niet laten liggen.

Hij trok naar de leden van de gemeenteraad om van hen een gunstig getuigschrift te bekomen en, zo dacht hij, weer aan zijn baantje van veldwachter te geraken. Pieter Clarisse, Carel Verplancke, Pieter de Koninck, Pieter Respeel, Hubertus Vanhoutte, Marcus de Meulenaere en Jan Logghe "membres uijtmaekende den municipalen

raed der commune van Zedelgem" gaven aan Joseph vande Casteele een getuigschrift. Hierin bevestigen zij dat Joseph vande Casteele zijn veldwachterstaak heeft vervuld "tot voldoeninge van een jder, en dat hij heeft ten allen tijde doen eerbiedigen de persoonen en den eigendom, midsgaeders dat hij zig in alle gevallen onberispelijk heeft gedragen". Zij vragen aan de préfet hem in zijn ambt te herstellen "vermits het niet gebleken is dat hij iets in de oeffeninge van des zelfs functie tegenstrijdig aen de wetten zoude gedaen hebben". Dit getuigschrift, gedateerd 7 vendemiaire XII (30 september 1803), werd door de 7 hierboven genoemde gemeenteraadsleden ondertekend. Noch maire Joseph Adriaens, noch adjoint J.B. de Vleesschauwer komen bij deze ondertekenaars voor.

Hierop liet Joseph vande Casteele een Franse brief schrijven aan de préfet en voegde het attest der gemeenteraadsleden erbij voorzien van een Franse vertaling. In deze brief, gedateerd 11 vendemiaire XII (4 oktober 1803), deelde hij de préfet mee dat hij op een onrechtvaardige wijze was afgezet en vroeg hem de naam te mogen kennen van de persoon, die hem aangedragen had (le nom du dénonciateur). Met deze persoon wenste hij voor de préfet te verschijnen om zijn eer en zijn rechten te verdedigen (pour ce que je pourrais me défendre pour mon honneur et les droits dont je me trouve dérobés).

Van de préfet kreeg hij deze brief terug met erop geschreven dat hij zich moest wenden tot de maire van Zedelgem. Deze had zijn vervanging aangevraagd om redenen vermeld in de akte van afzetting.

Joseph vande Casteele echter waagde het niet zich moedertiel alleen in het hol van de beer te begeven. Samen

met Jan vanden Berghe, veldwachter te Aartrijke, en Pieter Rooseboom, veldwachter te Loppem, begaf hij zich op 17 oktober 1803 naar de hofstede van maire Joseph Adriaens (nu: Brugsestraat nr 193). Zij werden bij de maire niet eens binnengelaten, laat staan een stoel gepresenteerd. Als geslagen honden mochten ze zich uit de voeten maken. 's Anderendaags werd Joseph vande Casteele een in het Vlaams geschreven briefje ter hand gesteld waarin de mededeling stond van zijn ontslag en de benoeming van Jacques Mouton. Over de redens van zijn afzetting, geen woord.

Daarom laat hij nog maar eens een Franse brief schrijven aan de préfet, gedateerd 29 vendemiaire XII (22 oktober 1803). Hierin deelt hij hem zijn wedervaren mee bij Joseph Adriaens en uit hij het vermoeden dat het de maire is, die hem heeft doen afzetten, omwille van ongegronde klachten (par l'effet des plaintes non fondées). Over die klachten zou hij graag wat meer vernemen en hij vraagt tevens de toelating om de maire van Zedelgem voor het gerecht te betrekken om zijn eer en zijn rechten te verdedigen. Terloops laat hij de préfet ook weten dat men hem nog salaris verschuldigd is voor de jaren X (23 september 1801 tot 22 september 1802) en XI (23 september 1802 tot 23 september 1803).

Deze brief werd aan Joseph vande Casteele teruggestuurd met de melding dat hij op de prefectuur inzage kon komen nemen van de akte van afzetting met de redenen, die daartoe aanleiding hadden gegeven, aangevoerd door de maire, onder wiens bevel en toezicht de veldwachter zijn ambt uitoefent.

Na ontvangst hiervan trok Joseph vande Casteele naar Brugge en stapte de prefectuur binnen. Maar tot zijn

grote ontgoocheling vernam hij van de "chef du bureau" dat de akte van afstelling met de redens ervoor niet te vinden was. Daarom gaat er nogmaals een Franse brief naar de préfet, gedateerd 19 brumaire XII (11 november 1803) waarin hij hem zijn wedervaren in de prefectuur meedeelt. Ook houdt hij de préfet voor ogen dat

- 1° zijn goede naam en faam bij alle Zedelgemse burgers verloren is; dat hij aanzien wordt als een schoft (un mauvais sujet) die alle vertrouwen heeft verspeeld, daar hoegenaamd niemand ingelicht is over de redens van zijn afstelling;
- 2° de maire hem nog salaris verschuldigd is voor zijn dienst tijdens de jaren X en XI;
- 3° hij niet alleen zijn eer en zijn rechten heeft verloren en de achting die men voor hem had te Zedelgem en in de omliggende gemeenten, maar tevens ook alle middelen van bestaan.

Daarom vraagt hij de préfet machtiging om de maire van Zedelgem voor het gerecht te betrekken teneinde zijn verloren reputatie te herstellen, alsook om zijn achterstallig loon te verkrijgen voor zover er in de gemeentekas nog iets over is van de 15 centimes per frank belasting die de maire tijdens het jaar X had opgelegd, zo voegt hij er wat ondeugend aan toe.

Op deze brief kreeg Joseph vande Castele niet eens een antwoord. Zo weten wij ook niet hoe deze zaak afliep.

Bron: Rijksarchief Brugge, Leiedepartement nr 2568.

EEN ADMINISTRATIEVE JANBOEL...

PHILOMENA OF MELANIE DE JONGHE: 104 JAAR ?

Urbain NAERT

In een klein boekje over honderdjarigen las ik op een bepaalde bladzijde :

DE JONGHE PHILOMENA

- geboren te Zedelgem op 16.09.1840
- overleden te Heule op aug. 1944.

waaruit wij diende te besluiten dat de deelgemeente Zedelgem, naast de 106-jarige Pietje Willem, nog een bijna 104-jarige vrouw had gekend.

Dan maar op zoek naar deze eeuweling...

Dat de speurtocht niet van een leien dakje liep en uiteindelijk tot een puzzel zou leiden moge blijken uit wat volgt:

1ste stap: onderzoek van de gemeenteregisters te Zedelgem.

- A. In het bevolkingsregister nr. 3 (periode 1846 - 1856) konden wij het volgende gezin noteren dat woonde op het Veld, nr. 117 (dus op het grondgebied Veldegem):

Vader: Dejonghe Joannes - geboortig van Aartrijke,
37 jaar.

Moeder: Deweerdt Francisca - geboortig van Rud-
dervoorde, 37 jaar.

Kinderen:

1. zoon Jacobus ° Zedelgem 13.02.1837
2. zoon Petrus ° Zedelgem 15.12.1838
3. zoon Henricus ° Zedelgem 24.10.1840
4. dochter Philomena ° Zedelgem 17.
5. dochter Melanie ° Zedelgem 16.09.1843
6. dochter Ludovica ° Zedelgem 06.01.1846
7. zoon Franciscus ° Zedelgem 01.01.1848
8. zoon Bernardus ° Zedelgem 16.09.1850

Op het eerste gezicht was het dus een normale inschrijving waaruit bleek dat er zelfs een tweeling werd geboren: zoon Henricus (nr. 3) en dochter Philomena (nr. 4).

- B. Groot was dan ook onze verwondering dat, bij het overlopen van de registers van de Burgerlijke Stand te Zedelgem, er enkel één kind van de tweeling was aangegeven, nl. Henricus. Geboorteakte nr 155 geeft ons Henricus, geboren te 1 uur 's nachts als zoon van Joannes, 30 jaar, zager, en Francisca, 31 jaar, spinster. Schepen en ambtenaar van de Burgerlijke Stand Emiel Benoot noteerde als getuigen: Joannes Deweerdt, 40 jaar, werkmán, oom en wonend te Oostkamp en Jacobus Demeulenaere, 66 jaar, brouwer en kennis wonend te Zedelgem.

Van een officiële aangifte van de tweelingdochter Philomena geen enkel spoor. Was er hier nu sprake van een vergetelheid? Of wat was er gebeurd ?

- C. Er restte ons nog één bron op de gemeente: een nazicht van de tienjaarlijkse tafels. Ook hier bleek dat een Philomena niet ingeschreven stond.

Vaststelling: In de wettelijke bescheiden van de gemeente Zedelgem was nu een dochter Philomena ingeschreven, dan weer niet. Wat was nu de werkelijkheid?

2de stap: onderzoek van de doopregisters te Zedelgem.

Dank zij de hulp van E. H. W. Peirsegaele die ons inzage gaf van de verschillende doopakten zagen wij toch reeds een ietsje duidelijker in de toestand.

- A. In 1840 was er slechts één doop vermeld, nl. deze van het zoontje Henricus. Het was de toenmalige onderpastoor Derasche die het kind doopte op 20.10.1840, "natum hodie, hora Ia noctis" (= heden geboren om 1 uur 's nachts). Als peter hadden wij opnieuw Joannes Deweerdt, wonend te Oostkamp en als meter Victoria Bonte, woonachtig te Zedelgem. Deze inschrijving werd gedaan door de in dienst zijnde pastoor B.A. Deneve.

Vaststelling: In 1840 is blijkbaar geen tweeling geboren maar nu stellen wij vast dat er een verschil van vier dagen bestaat in het aanduiden van de geboortedag.

- B. In 1843 hebben wij een nieuwe doop op 16 september. Het was nogmaals E.H. Sifridus Derasche die het kind zal dopen in het bijzijn van Franciscus Dejonghe, wonend te Aartrijke en meter Regina Deweerdt, wonend te Zedelgem. Het wicht krijgt de naam van Philomena en niet van Melanie zoals in de Burgerlijke Stand werd opgegeven.

Vaststelling: Hier is zeer duidelijk een naamverwisseling gebeurd. Moedwillig ? Of per vergissing ?... Niemand kan ons nog een antwoord geven !

De tijd ging voorbij en het gezin bleef op het Veld wonen tot in 1854. Op 3 juni van dit jaar verhuisde het ganse gezin: vader, moeder en de zeven (of acht?) kinderen naar Heule in het Kortrijkse.

De reden van dit verhuizen is ons niet bekend maar toch mogen wij veronderstellen dat de werkgelegenheid in het Kortrijkse meer mogelijkheden te bieden had dan hier te Zedelgem.

Hier hebben wij de familie niet verder gevolgd, uitgezonderd één dochter. Deze vinden wij terug bij haar afsterven op 7 augustus 1944 als HONDERDJARIGE.

Uit de ons overgemaakte overlijdensakte van de Burgerlijke Stand te Heule kunnen wij drie interessante conclusies trekken, nl.:

- 1) Als voornaam staat ingeschreven Melania Philomena. Blijkbaar een compromis-oplossing van Melanie uit de Burgerlijke Stand te Zedelgem en Philomena uit het kerkelijk doopregister te Zedelgem.
- 2) Ter gelegener tijd was Melanie Philomena gehuwd geweest met Pieter Van Peteghem die haar reeds geruime tijd naar de "eeuwige jachtvelden" was voorgaan.
- 3) Dat het vrouwtje de kaap van de honderd met enkele maanden heeft overschreden:
 - geboren te Zedelgem op 16.09.1843
 - overleden te Heule op 07.08.1944.

Een parel aan de kroon voor onze Zedelgemse "moedergrond". Met tijd-tribulaties en naamverwisselingen kon en kan men toch nog honderd jaar en meer worden.

Wie wordt de volgende Zedelgemnaar ?...

Bronnen:

- Burgerlijke Stand Zedelgem - depot Zedelgem.
- Burgerlijke Stand Kortrijk - depot Heule.
- Kerkelijk archief - St.-Laurentiusparochie Zedelgem.
- A. Verbouwe: "Westvlaamse eeuwelingen 1189 - 1948".

M E D E D E L I N G E N

GEDENKPENNING RESTAURATIE ST.-LAURENTIUSKERK TE ZEDELGEM (1981-1983)

Op 30 oktober wordt de restauratie van onze kerk officieel gevierd. Ter gelegenheid van deze viering werd besloten een herdenkingspenning uit te geven.

De SCHELPE N

Beperkte oplagen van maximaal (\varnothing 23 mm)

- 500 stuks in MS 85 brons 3 400 Bf per stuk
- 250 stuks in zuiver zilver 1 500 Bf per stuk
- 100 stuks in muntgoud 7 500 Bf per stuk

met benaming in "SCHELPE N".

Een groter aantal in messing geplaatst staal, \varnothing 30 mm,
"100 schelpen" 100 Bf per stuk.

Bestellingen op postrekening van E.H. Willy PEIRSEGAELE
000-0582277-83, St.-Laurentiusstraat 12, 8210 Zedelgem.

Alleen betaling geldt voor inschrijving.

NIEUWE UITGAVEN:

Marcel DESMEDT: Molenaarsleven te Snellegem	200 F
Twee Zedelgemse Verleyeverhalen	200 F
Map met meer dan 400 fotocopies van de tekstzijde van de "doodsanctjes" verzameld door Pastoor Frederik Ronse (1888-1934)	500 F

